

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Ulrika Dahlberg (2022): Våtmarksodling: klimatfördelar och naturfiber.
Bioekonomi-bloggen 9.11.2022.

CC BY 4.0

Ulrika Dahlberg

Våtmarksodling: klimatfördelar och naturfiber

Torv kommer till när en hög grundvattennivå förhindrar växtmaterial från att förmultna helt. Torven består av organiskt material, vatten och luft. När en sådan mark dräneras för odling av bland annat spannmål, bryts torven ner till gasformiga föreningar. Plöjning, gödsling och kalkning försnabbar processen ytterligare. Begreppet torvåker omfattar en hel del varierande odlingsmarker. Uppdelning i jordar med tunt torvlager (under 60 cm) och jordar med tjockt torvlager (över 60 cm) är vanlig. Ju tjockare torvlager, desto större mängder kol har jorden lagrat.

Endast 12 % av Finlands åkermarker består av torvjordar, men över 50 % av jordbrukets växthusgasutsläpp kommer från dem. Därför har odlingsmetoderna av dessa jordar en stor betydelse för utsläppsnivåerna. Ett sätt att minska på avgången av växthusgaser på en dränerad torvmark är att använda sig av regenerativa metoder, dvs. minimera markbearbetning, undvika ettåriga grödor och hålla växttäckte på åkern året om. Det rekommenderas ändå att åkrar med tjockt torvlager restaureras genom att höja grundvattennivån och att åkrar med tunt torvlager beskogas, om de inte är av stor betydelse för livsmedelsproduktionen.

Det finns möjligheter att odla på åkrarna där grundvattennivån höjts på nytt, dvs. idka våtmarksodling (*eng. paludiculture*). Vattnet förhindrar att torven kommer i kontakt med syre och faller sönder. En växt som kan odlas på våtmarker är vitmossa, som just nu anses vara det bästa materialet för att ersätta torv som strö och odlingsunderlag. Vide, bladvass, säv, kaveldun är några exempel till. Användningsområden för naturfiber från våtmarksväxterna är bland annat byggnadsmaterial, textilier och hantverk samt biokomposit. Även bär och en del medicinala växter trivs på våtmarker.

Ett exempel som lyfts fram i media är det finländska företaget [Fluff Stuff](#), som utvecklar fyllning för dynor, täcken och jackor av kaveldun. Företagets idé är att ersätta ohållbart producerad polyesterfyllning och dun med ett miljövänligt och växtbaserat material - eller snarare att återinföra användningen av kaveldun. Kaveldunet har faktiskt redan tidigare använts som fyllning för dynor och flytvästar, men ersatts av konstfiber och ankdun under 1900-talet.

Kaveldunet växer tätt, och redan en liten våtmarksareal kan ge odlaren inkomster i framtiden, säger Fluff Stuff:s strateg [Tea Auramo](#) i [en intervju för MTV Uutiset](#). Alla

dikade torvmarker i Finland som nu ligger oanvända, kunde producera fyllning för 20 miljoner dynor per år, fortsätter hon.

Det finns ännu mycket att utveckla när det gäller odlingsteknik, maskiner för skörd och logistikkedjor för produkter från våtmarkerna, för att inte tala om jordbruksstöd för våtmarksodling. Att anlägga reglerbara täckdiken för att höja och sänka grundvattennivån på åkrarna är en utgift för jordbrukaren och samtidigt kan det hända att tidigare stöd för odling av åkerväxter faller bort. Den nya CAP-perioden kommer förhoppningsvis med nya incentiv för att använda torvmarker på ett mer hållbart sätt.

Mer information:

[Novias naturfiberkurser vid Öppna YH.](#)

Jord- och skogsbruksministeriet: [Kosteikkoviljelystä uusia mahdollisuuksia turvepeltojen ilmastoviisaaseen viljelyyn – tutkitulla tiedolla tuetaan arvoketjujen muodostumista.](#)

Baltic Sea Action Group: [Regenerativt jordbruk på torvåkrar.](#)

Texten har granskats av Novias campusredaktion och publicerats 9.11.2022.

Granskat av Novias campusredaktion

Nyckelord:

klimatodling **våtmarker** **naturfiber**

Kategorier:

Granskat inlägg - Reviewed postLantbruk 2.0